

Kortmateriale. Interessant er det at følge Opdagelsesrejsernes Resultater, som de efterhaanden bundfældes kartografisk. Carys Kort (1806) med de store hvide Pletter mellem Mississippi og Stillehavet er Begyndelsen. Paa Finleys Kort (1826) har aktuelle Hypoteser haft skæbnesvanger Indflydelse paa Korttegningen; Saltsøen og Rocky Mt.'s Vestsider afvandes til Stillehavet; de afløbsløse Omraader var ukendte før Fremonts Rejser. Gallatins Kort (1836) har Flodomraaderne i Orden.

Med Hensyn til Billeder har Forf. valgt at illustrere historisk med originale Portrætter, naive Træsnit og pittoreske Litografier. En righoldig Bibliografi slutter dette Bind, der gennem Citatanvendelsen forlenes med det Præg af den direkte Oplevelses Friskhed, som i Forbindelse med Forf. strengt videnskabelige Skoling gør denne Bog saa usædvanlig tiltalende.

Axel Schou.

Süd-Amerika in Natur, Kultur und Wirtschaft. von Otto Maul, Franz Kühn, Karl Troll u. Walter Knoche. **Handbuch der geographischen Wissenschaft**, udg. af Fritz Klute. 23×30 cm, 518 Sider, 427 Billeder og Kort i Teksten, 33 Tavler og 2 Bilagskort. Akademische Verlagsgesellschaft Athenaion. Wildpark-Potsdam.

Det kan straks konstateres, at de store Forventninger, der næredes ved dette Værks Start (se Anm. G. T. Marts 1932), er fuldstændig indfriet for det nu afsluttede Sydamerika-Binds Vedkommende.

Stoffets Ordning er følgende: En Indledning (af Maull) behandler Natur- og Kulturforholdene for Verdensdelen som Helhed og danner det Grundlag, hvorpaa de forskellige Specialister bygger de regionale Beskrivelser. La Plata-Landene behandles af Kühn, Brasilien af Maull, Knoche skriver om Chile og Troll om de andine Stater og Guyana.

Ved Behandlingen af de enkelte Stater har Medarbejderne disponeret Stoffet efter dettes egne Krav, hvilket giver en behagelig Friskhed i Modsætning til lignende Værker, hvor det af Redaktionen afstukne Skema snærer Materialet i Spændetrøje.

Princippet for Tekstens Udformning er den bredt anlagte Skildring, litterært illustreret ved Citater (Rejsebeskrivelser o. l.). Det er lykkedes Forfatterne i beundringsværdig Grad, trods vægtig Ballast af geografisk Viden, under streng videnskabelig Kontrol at gøre disse Skildringer friske og letløbende. En Forudsætning for at gennemføre en saa let læselig Stil er Forfatterens personlige Tilknnytning til Emnet gennem egne Oplevelser; det muliggøres dem

derved i Skildringen at fremhæve de geografiske Ejendommeligheder gennem de mange Smaatræk, der gør det hele saa levende. Hertil kommer den stadige Henvisning til Billed- og Kortmaterialet, hvorved Læseren tvinges til at følge Forf.'s Arbejdsmaade ved Problemløsningen. Føres vi f. Eks. gennem den argentinske „Monte“-Region — mellem Cordillererne og Pampas syd for Chaco-Omraadet — saa vil et enkelt Træk som det, at den ludfattige Gaucho-Befolkning med alle Slags Beholdere i Hænderne ved Stationerne flokkes om Lokomotivets Vandtank for at faa Vand fra denne deres eneste Vandforsyning, være et talende Vidnesbyrd om Klimaets Tørhed. Saa henvises man til Jernbanekortet, der viser, at de fra La Plata radierende Banenets Forgreninger — paa et Par Undtagelser nær — ender blindt langs en Linie, konform med Nedbørkortets Kurver: Regnmængdens ringe Størrelse er i disse Egne en kolonisationshæmmende Faktor; den yderst faatallige Befolkning er henvist til ekstensiv Kvægavl (mindre værdifulde Kvægracer, — ofte kun Geder) som Erhverv, i nyeste Tid suppleret med Fortjeneste ved Indsamling af „Monte“-Vegetationens til Tømmer uanvendelige Stammer til Fremstilling af Trækul og Klodser til Træbrolægning, betinget af disse Egenes Stenmangel (i Buenos Aires anvendtes før svenske Brosten!). Der henvises endvidere til Folketæthedskortet, hvis Tekst giver en Analyse af de kulturhæmmende Faktorer, der betinger de folketomme Omraader. Saa følger Skildringen af Vandingsomraaderne ved Cordillerernes Østfod, Mendoza, San Rafael o. s. v., hvis Beliggenhed ved Bjergflodernes Udløb i Sletten paapeges. Et Luftfoto viser det vegetationsrige Land som en Aabenbaring knivskarpt adskilt fra Buskstepperne paa de uvandede Arealer. Et Detalbillede viser de vandede Vinhaver i dette Argentinas Kalifornien.

Hvad Billedmaterialet angaar, er der fra Forlagets Side intet sparet for at gøre det saa tiltalende som muligt. Hele Værket er trykt paa krideret Papir, der giver den bedste Bund for de fortrinlige fotografiske Reproduktioner. De halvfemte Hundrede Illustrationer, der fremstiller Landskabsformer, Vegetationsforhold, Bebyggelses- og Bygningstyper, Bybilleder, Erhvervsformer o. s. v., udgør en Samling af selvstændig Værdi, der yderligere forøges derved, at samtlige Billeder er forsynet med orienterende Tekster med udførlig Analyse af Billedindholdet. Dette i Forbindelse med, at Illustrationer og Tekst er saa godt sammenarbejdet, bevirker, at man maa betegne Værket som en harmonisk Løsning af Problemet, den store geografiske Haandbog; ved sin Stofmængde nyttig for Fagmanden og samtidig ved sin Form tilgængelig for enhver interesseret Læser.

Hvad der er sagt om Billederne kan gentages for Tekstkortenes Vedkommende. Foruden de — man kan vel nu næsten sige — selvfølgelig Geomorfologi-, Klima-, Vegetations- og Folketæthedskort er der en Rigdom af Oversigtskort baade i den almindelige saavel som i de specielle Dele illustrerende Flodsejlbarhed, Jernbanenet, Udbredelsen af Kulturplanter, Bebyggelsesformer, Kolonisations-typer, Statsformer o. s. v., — Kort, der giver Haandbogen en selvstændig Værdi som Atlasværk over Sydamerika.

Billedtavlerne er dels fotografiske Reproduktioner i stort Format, der udover at forlene Værket med et stateligt Udseende ikke byder paa reelle Fordele, dels Gengivelser af Malerier udført i Tre-farvetryk. Medens Fotografiets Værdi ligger i dets objektive Realisme, har Maleriet Værdi som Illustrationsmateriale netop ved sin Subjektivitet — ganske bortset fra eventuelle æstetiske Værdier — idet det understreger de Form- og Farvelementer i Landskabet, der har gjort stærkest Indtryk paa Betragteren, og som derfor bevidst eller ubevidst fremhæves ved den kunstneriske Gengivelse. I denne Henseende forekommer de moderne Billeder Anmelderen af større Interesse end de Værker, som skyldes ældre Malergenerationer, der efter Datidens Traditioner har følt sig bundet til at tilstræbe en „fotografisk“ Illusionsvirkning.

Litteraturhenvisninger til Enkeltværker og Tidsskriftartikler findes ved alle Kapitelafslutninger, og et Tillæg paa 10 Sider bringer statistiske Tabeller vedrørende de omtalte Stater, praktisk at have ved Haanden ved Haandbogens Benyttelse, men med aftagende Værdi, efterhaanden som Tallene forældes. En blivende Værdi har derimod de 15 Sider 4-spaltet Register, der afslutter dette pompøse Haandbogsbind.

Axel Schou.

S. Hasund: Vårt Landbruks Historie. H. Aschehoug & Co. Oslo 1932. 293 S., 8°.

Professor Hasund har givet væsentlige Bidrag til den norske Bondestands tidligere Historie i sine Arbejder „Ikring mandeda- den“ og „Bønder og stat under naturalsystemet“. Det kan derfor ikke undre, at de ældste Perioder er ret fyldigt behandlede i det foreliggende Værk. For de fleste ikke-norske Læsere vil rimeligvis netop de første Afsnit være særlig interessante. Norges Naturforhold har gjort det muligt for gamle Landbrugsformer at holde sig langt op gennem Tiden; derfor er Norges landbrugshistoriske Videnskab af stor Betydning for hele Nordvesteuropas Kulturhistorie. Til de interessanteste Ting i Hasunds Bog hører Paavisningen af,